

*Гнатишин Л.Б.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету, м. Дубляни*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ

Розмаїтість типів фермерських господарств, регіональні особливості їх діяльності вказують на необхідність побудови особливої методології дослідження відтворення виробничого потенціалу для формування відповідних стратегій їх подальшого розвитку. В умовах динамічного розвитку ринкових процесів, нестійкого оточуючого середовища, як підтверджує вітчизняна та світова практика, необхідною є переорієнтація зусиль фермерів із забезпечення поточних результатів діяльності на формування довгострокових конкурентних переваг. При розгляді вітчизняного фермерства як відкритої системи постає проблема не лише про можливості, які воно має на даний час, а й про ті, які воно повинно мати в перспективі, щоб забезпечити конкурентоспроможність.

Якщо говорити про стратегію відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств, найперше, маємо осмислити перспективи збільшення кількості господарств такого типу. У «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на 2018-2020 роки» стимулювання створення нових фермерських господарств визначено першим напрямом, за якими передбачається надавати державну фінансову підтримку фермерським господарствам та сільськогосподарським кооперативам. Особливий потенціал та жагу до розвитку фермерською устрою підтверджує багаторічний Президент Асоціації фермерів та приватних землевласників Іван Томич. У своєму зверненні до фермерів і селян він наголошує, що «сьогодні Україні потрібен фермерський клас в півмільйона господарств. Це справжній захист землі від злодіїв і загарбників. Це інструмент збереження землі і нації для майбутніх поколінь, це збереження душі і серця України, мови культури, традицій, генетики, нашої автентичності, Християнської Віри». Він передбачає, що протягом 5 років слід, і це можливо, створити 500 тисяч сімейних фермерських господарств. Це мільйони нових робочих місць в країні, це переробка і зберігання продукції, особливо тваринницької, овочевої, садової, органічної.

Державна політика України у аграрній сфері завжди визначала вектор розвитку вітчизняного фермерства. Першочергово ставилась ціль, шляхом залучення селян до підприємницької діяльності, забезпечити формування товарного сільськогосподарського виробництва, тим самим створивши умови для розвитку аграрного сектора на засадах вільної («чистої») конкуренції між формуваннями сімейного типу. За сучасних умов, коли агрохолдинги здобувають контроль над цілими галузями, роль фермерських господарств розглядається не лише через призму виробничої функції. Інституційне середовище повинно бути скероване на створення відповідних умов для фермерства, оскільки сучасний фермер являє собою один із шляхів збереження вітчизняного села як адміністративної та соціальної сукупності. В контексті євроінтеграційного курсу розвитку, відтворення виробничого потенціалу фермерських господарств повинно опертися на міцну інституційну основу.

Конкурентоспроможність фермерських господарств досить часто залежить від здатності координувати спільні зусилля та налагоджувати взаємовигідну співпрацю в умовах постіндустріального суспільства та євроінтеграційного вектора розвитку економіки України. Аграрна політика ЄС, що еволюціонувала і набула остаточного оформлення, сьогодні представлена у вигляді Спільної аграрної політики ЄС (САП ЄС). Конкурентоспроможність українських фермерських господарств вимагає докладання значних зусиль у налагодженні механізму відтворення виробничого потенціалу в поєднанні із адаптацією до вимог і стандартів ЄС. Однак, в результаті тривалого періоду реалізації САП ЄС у європейських країнах, на поверхню впливляє ціла низка проблем. У глобальному вимірі ці проблеми є наслідком протекціоністської моделі розвитку сільського господарства і (безпосередньо стосуються зниження конкурентоспроможності аграрного сектора ЄС через формування «теплих» умов для розвитку фермерів. У такому прояві ця політика існує вже доволі довго, а її основними аргументами є зміцнення продовольчої безпеки, збереження традицій ведення аграрного виробництва, охорона навколишнього середовища, захист культурної спадщини сільських територій, забезпечення належної якості харчових продуктів та дотримання прав споживачів, впровадження сучасних агротехнологій тощо. І лише на початку XXI століття в силу різних обставин (стрімким падінням конкурентоспроможності сільського господарства, глобальними економічними викликами тощо) фінансову підтримку САП ЄС частково за рахунок зменшення прямих субсидій фермерам було переорієнтовано на модернізацію інфраструктури сільських територій.

Зважаючи на усе вище перелічене, українській державі варто будувати власну аграрну політику орієнтовану на здорові моделі конкурентної ринкової економіки.